

УДК 347.73 : 336.22(477).001.73

Федотов О. П., доцент, к.ю.н., доцент
кафедри морського та митного права,
докторант НУ «ОЮА»

Нова концепція податкової реформи України

У статті висвітлено окремі положення новітньої податкової концепції, котра, як очікується, докорінно реформує податкове законодавство України, організаційну структуру Державної фіскальної служби України, що, у свою чергу, відобразиться на реалізації державної митної справи.

Ключові слова: концепція податкової реформи, трансформація та скорочення податків, розкрадання фінансово-промисловими угрупованнями коштів Державного бюджету України, Державна служба фінансових розслідувань.

В статье освещены некоторые положения новой налоговой концепции, которая, как ожидается, коренным образом реформирует налоговое законодательство Украины, организационную структуру Государственной фискальной службы Украины, что, в свою очередь, также отобразится на реализации государственного таможенного дела.

Ключевые слова: концепция налоговой реформы, трансформация и сокращение налогов, хищение финансово-промышленными группировками средств Государственного бюджета Украины, Государственная служба финансовых расследований.

The article gives coverage to some provisions of a new tax conception, which is expected to reform radically the tax legislation of Ukraine, the organizational structure of the State Fiscal Service of Ukraine that in its turn will also be reflected on realization of the state customs affairs.

Key words: tax reform conception, transformation and reduction of taxes, stealing of means of the State budget of Ukraine by financial and industrial groups, the State service for financial investigations.

Актуальність теми. Події останнього часу стали підґрунтям суттєвого перемаршрутування національної свідомості на систему трансатлантичної солідарності. Це стосується деякою мірою й податкового навантаження. Починаючи з середини 2014 р., український Уряд постійно здійснює реструктуризацію державної податкової справи та її похідних: на рівні Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України було вдосконалено окремі положення чинного законодавства в частині податку на прибуток, податку на додану вартість, податку на доходи фізичних осіб, акцизного податку, плати за користування надрами, запроваджено податковий та митний контроль у вільній економічній зоні «Крим» [1; 2; 3]. Однак, до серйозних зрушень це не призвело. Проте, інновація останніх продуктивних змін податкового адміністрування, які були об'єднані у вітчизняну податкову реформу та анонсовані як Президентом України, так і українським Урядом, набувають суттєвої актуалізації.

Аналіз досліджень. На тепер дослідження питань нової податкової реформи України здійснюється здебільшого за матеріалами вітчизняних урядовців: Білуса І.О., Шлапака О.В., Хоменко В.П. та ін., а також законодавчих проєктів та Урядових програм.

Метою дослідження є з'ясування окремих положень новітньої податкової концепції як основоположної стратегії системних змін, що спрямовані на реалізацію основних напрямів та пріоритетних цілей податкової реформи України.

Виклад основного матеріалу. На нашу державу чекає нова податкова реформа, ініціатором якої виступає Президент України Порошенко Петро Олексійович та вітчизняний Уряд. Останній варіант концепції, яка пропонується інститутом Президента України та Кабінетом Міністрів України, серед іншого, скоротить кількість податків із нинішніх двадцяти двох до дев'яти. Пропонується, зокрема, скасувати: збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності; цільову надбавку на тарифи на газ; рентний транспорт нафти і нафтопродуктів, транзитне транспортування блакитного палива та аміаку; збір за паркування автомобілів; туристичний збір та податок на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства (табл. 1).

Таблиця 1

Скасовуються:	
збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;	
збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності;	
рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України;	
збір за місце для паркування транспортних засобів;	
туристичний збір;	
збір на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства.	

Ще тринадцять малих податків планується об'єднати у п'ять великих. Тож з'являться акцизний податок, єдиний податок, екологічний податок та податок на нерухоме майно, а також рентна плата за користування надрами, радіочастотами, спецвикористання води (табл. 2).

Таблиця 2

Трансформуються:	
податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; податок на землю.	податок на нерухоме майно
єдиний податок; фіксований сільськогосподарський податок.	єдиний податок
екологічний податок (крім палива); збір за користування радіочастотним ресурсом.	екологічний податок
плата за користування надрами; збір за користування радіочастотним ресурсом; збір за спеціальне використання води.	рентна плата

Крім того, в планах реформаторів перевести податок на нерухоме майно та фіксований сільськогосподарський збір із загальнодержавних податків до місцевих. Планується також спростити податок на прибуток підприємств та змінити систему єдиного соціального внеску.

Зміни чекають і на систему оподаткування доходів фізичних осіб. У проєкті

концепції пропонується шість моделей впровадження, які можуть додатково принести Державному бюджету України від 2,5 до майже 15 млрд. гривень на рік [4]. Однак, при цьому уряд України відмовляється від ідеї зменшення податку на доходи фізичних осіб. Аби охороняти економічну безпеку держави (шляхом запобігання та протидії «економічним правопорушенням»), концепцією запропоновано створити Державну службу фінансових розслідувань.

У своєму комплексі, як зазначає Голова ДФС України Ігор Олегович Білоус, податкова реформа України спрямована не тільки на скорочення кількості податків з двадцяти двох до дев'яти, але також пропонує новітній формат податку на прибуток, електронне адміністрування податку на додану вартість, зміни по єдиному соціальному внеску (тобто, пропонується встановити єдиний соціальний внесок на рівні 41 % (сьогодні – 37 %). Стягувати за такою відсотковою ставкою ДФС України ініціює з двох мінімальних заробітних плат, а все, що вище цієї суми – обкладати 15 % податком – *авт.*). У разі реалізації такої схеми очікується: дефіцит пенсійного фонду на рівні 24 млрд. гривень від фонду оплати праці, більша децентралізація деяких податків (на нерухоме майно, на землю і нерухомість, на комерційну нерухомість та сільськогосподарський податок, які будуть формувати місцеві бюджети і використовувати місцеві ради і громади для потреб регіонів, міст, громад), значне спрощення адміністрування податків, зборів, бюджетних відшкодувань (менша кількість звітних періодів, менша кількість платіжних квитанцій, більша кількість електронних сервісів у відомчій корпоративній електронній мережі, амністія для капіталу для фізичних осіб і нульова декларація на прямі методи оподаткування, лібералізація валютного законодавства для фізичних осіб, а також інші заходи, спрямовані на економічну міцність країни [4].

В контексті вищевикладеного, окремо слід відзначити питання щодо створення новітнього органу центральної виконавчої влади в сфері охорони економічної безпеки держави. Як ми вже згадували вище, Президент України та національний Уряд ініціює серйозну фіскальну реформу. На початку серпня 2014 року, Прем'єр-Міністр Арсеній Петрович Яценюк заявив, що очолюване їм відомство вимагатиме ухвалення законопроекту про бюджетну децентралізацію. Відповідний документ серед іншого передбачає передачу регіонам прав на бюджетну автономію. Разом з тим, Кабінет Міністрів України виступає за ліквідацію такого органу як податкова міліція. Їй на зміну, згодом, має прийти Державна служба фінансових розслідувань, яка буде створена на базі податкової міліції (законопроект, що був ініційований Урядом «Про засади запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями», який визначав, крім іншого, правовий статус вищевказаного центрального органу виконавчої влади, не отримав позитивного висновку Головного науково-експертного управління Верховної Ради України. Так, поміж інших зауважень, що торкались, наприклад, запровадження терміну «економічне правопорушення» (кримінальне правопорушення, що посягає на економічну безпеку держави) або такої пропозиції авторів законопроекту, як встановлення кримінальної відповідальності за незаконне ввезення на митну територію України товарів підакцизної групи; експерти відмічали також й додаткові витрати Державного бюджету України в частині коштів, передбачених для створення й утримання нового центрального органу виконавчої влади [5]. Хоча, на наш погляд, створення нового централь-

ного органу виконавчої влади в сфері охорони економічної безпеки держави йде у розріз з сьогоднішніми постулатами Уряду щодо «оптимізації» органів центральної виконавчої влади, що насправді є механічним скороченням певних державних інституцій (10 вересня 2014 року Урядом було ліквідовано – 8 та реорганізовано (шляхом злиття та перетворення) – 11 державних контролюючих відомств (служб, агентств, інспекцій) [6, пп. 1–2].

Представники платників податків, зокрема ті, що працюють на експортно-імпортному ринку та ринку експортно-імпортних послуг: підприємства-експортери, підприємства-імпортери, міжнародні автоперевізники тощо, ставляться до такого потенційного нововведення з певним занепокоєнням. Навіть попри те, що Голова ДФС України Ігор Олегович Білоус під час засідання Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України 9 серпня 2014 року пояснив необхідність формування нового органу тим, що чинна система фіскальних перевірок дуже часто не дозволяє виводити справжніх порушників на «чисту воду». Мовляв, жодний правоохоронний орган, станом на сьогодні, не здійснює комплексного дослідження повної схеми розкрадань державних коштів (посадові особи СБУ, МВС України, податкової міліції ДФС України мають різну підслідність за економічними злочинами, кожний контролює свою окрему ділянку роботи з цього напрямку. При цьому, дії між профільними відомствами не координуються, як результат цього – колективна безвідповідальність за діями злочинних комерційних структур фінансово-промислових угруповань – *авт.*). Голова ДФС України зазначив, що в такому випадку неможливо досягти «кінцевого результату». Кримінальні справи щодо розкрадання коштів організованими злочинними групами не потрапляють до судових органів, а кошти – до Державного бюджету України [7].

Як приклад, можна навести таку ланцюгову схему розкрадання фінансово-промисловими угрупованнями, через замовлення підприємств реального сектору економіки, коштів Державного бюджету України (табл. 3).

Уряд обіцяє наповнити нову державну структуру принципово новим змістом. Хоча поки-що не знає, як саме вона буде функціонувати. Станом на сьогодні визначені лише певні критерії діяльності Державної служби фінансових розслідувань:

- демілітаризація – перетворення податкового міліціонера (чи представників інших правоохоронних органів, що згодом, можливо, будуть працювати у структурі Державної служби з фінансових розслідувань) на податкового аналітика;

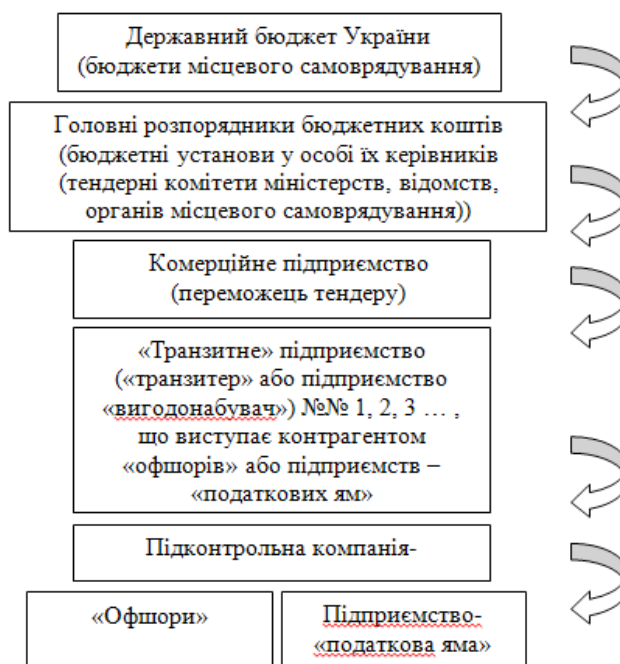
- ліквідація дублювання функцій різних правоохоронних органів (до підслідності яких відносяться економічні злочини), як наслідок цього – обмежиться тиск на реальний сектор економіки;

- концентрація усіх функцій правоохоронних органів в одному органі влади, що забезпечить можливість проведення системної, послідовної роботи щодо розслідування економічних злочинів по попередженню, виявленню, проведенню всебічного розслідування та стягнення реальних коштів до бюджету за рахунок повного руйнування злочинних схем.

Представники вітчизняного бізнесу побоюються, що, ініціювавши створення нового фіскального органу, Уряд не дотримається іншої своєї обіцянки – скасувати відповідні повноваження у чинних на сьогодні державних структурах.

Тоді підприємці лише отримають зайвий клопіт у вигляді додаткового контролюючого органу. Отже, кожний крок у цьому напрямку повинен бути обов'язково погоджений з бізнес-середовищем та громадськістю.

Таблиця 3.

При цьому, було б доречно вирішити таке назріле питання, як уповноваження саморегулюючих структур-організацій (професійних асоціацій), тих, котрі об'єднують велику кількість підприємців, задіяних у тій чи іншій господарюючій галузі, виконувати певні функції центральних органів державної виконавчої влади. Як-то: уповноважити професійні асоціації (Асоціацію митних брокерів України, Асоціацію міжнародних автомобільних перевізників України, Асоціацію «Транспортно-експедиторських та логістичних організацій України» тощо) надавати своїм асоційованим членам ліцензії чи відповідні дозволи на провадження галузевих видів господарської діяльності. При цьому контрольні (наглядові) функції за впровадженням діяльності підприємств-митних брокерів чи підприємств-міжнародних автоперевізників, відповідно до законодавства України, залишаться за профільними державними інституціями (міністерствами, службами тощо [8, ст. 5; 9]).

Висновки. Як бачимо з вищевикладеного, український Уряд інкорпорує на законодавчому рівні вагомий пласт фіскальних нововведень, який буде вмонтовано в загальні порядки як податкового адміністрування, так і відносини з

бюджетування, що суттєво оновить їх та вирішить не тільки декумуляцію платників податків, але й завадить виникненню клінів протистоянь між контролюючими органами та платниками податків. Основні напрямки фіскальної реформи, що буде рухати непрості тектонічні зміни у законодавстві України з питань державної податкової та бюджетної справи до консолідованої місії оновлення та очищення, закладені у виступі Президента України Петра Олексійовича Порошенка на прес-конференції «Стратегія 2020» 25 вересня 2014 року.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо пасивних доходів: Закон України від 04.07.2014 р. № 1588-VII // Урядовий кур'єр. — 2014. — № 140. — С. 13.
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України: Закон України від 31.07.2014 р. № 1621-VII // Урядовий кур'єр. — 2014. — № 142. — С. 12-13.
3. Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України: Закон України від 12.08.2014 р. № 1636-VII // Голос України. — 2014 — № 184.
4. Виступ Голови ДФС Ігоря Олеговича Білоуса від 21 серпня 2014 р // прямиий ефір п'ятого каналу. Програма «Підсумки дня».
5. Тарасова С. Невольная борьба / С. Тарасова // Юридическая практика. — 2014. — № 35. — С. 23.
6. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 р. № 442 // Урядовий кур'єр. — 2014 — № 169. — С. 14.

